

Achtergrondinformatie bij De Grote Vriendelijke Update (aflevering 133, 2025)

In dit document lees je het ingezonden opiniestuk van kinderboekenmakers Aby Hartog, Angelo Vergeer, Suzanne Wouda en Wilma Degeling, die namens de Auteursbond in 2024 onderhandelden met de Werkgroep Kinderboekenuitgevers (WKU) over het Modelcontract. Inmiddels hebben zij hun opdracht teruggegeven aan de Auteursbond, omdat de onderhandelingen stukliepen. Onder hun artikel vind je een reactie van de voorzitter van de uitgeversdelegatie, Susanne Diependaal.

Ingezonden opiniestuk: Kinderboekenmakers verdienen meer

Met Sinterklaas en Kerst vlogen de kinderboeken als warme broodjes over de toonbank en door de schoorsteen. Maar als je denkt dat de kinderboekenmakers daar veel garen bij spinnen, dan heb je het mis. De meeste kinderboekenmakers verdienen minder dan een vakkenvuller.

Het afgelopen jaar heeft de Auteursbond met de uitgevers van kinderboeken onderhandeld over een nieuw modelcontract. De makers wilden een substantiële verbetering bereiken in de financiële waardering van hun werk. Maar helaas, de onderhandelingen klaptten.

Een aantal jaar geleden deed KVB Boekwerk onderzoek naar het inkomen van auteurs. En recentelijk verscheen een onderzoek van de kunstebond naar de inkomens van illustratoren. Wat bleek? Vrijwel iedereen in de boekenbranche verdient beter dan de kinderboekenmaker. Er hoeft maar een minimale cao van kracht te zijn (voor de uitgeverij, de bibliotheken, de drukkerij of de boekverkopers), en het gemiddelde uurloon ligt (ver) boven de uur-inkomsten van de schrijver of illustrator.

Qua betaling zwalken de meeste kinderboekenmakers ergens tussen de tarieven van onderbetaalde migranten in de landbouw, vakkenvullers en winkelbedienden. Een paar handen vol makers kunnen leven van de pen of het potlood alleen.

Auteurs en illustratoren halen hun inkomen uit royalty's (een aandeel in de boekverkoop), vergoedingen voor uitleningen, en vervolgens aan allerlei schrijf- en teken-gerelateerde zaken als optredens, cursussen, subsidies en (voor een enkeling) prijzengeld.

De primaire bron, de boekverkoop, is meestal een fractie van de totale verdiensten.

Van een boek dat voor €16,- verkocht wordt, krijgen de meeste auteurs 10% van de verkoopprijs exclusief BTW, ongeveer €1,50. Als er dan in totaal 3000 exemplaren van verkocht worden (geen ongebruikelijk aantal) levert dat de maker bruto €4.500 op. Daar is dan vaak een half jaar of (veel) langer aan gewerkt.

Gelukkig bijten niet alle auteurs op een houtje. Schooloptredens vormen een goede aanvulling (zo'n 300 kinderboekenmakers kunnen tegen een redelijk tarief gemiddeld 10 keer per jaar op pad via de schrijverscentrale). Honderd of tweehonderd auteurs krijgen ook subsidie voor het schrijven van een boek via het letterenfonds. En een enkeling heeft 't goed getroffen, met een incidentele prijs voor een meesterwerk of met een goedverdienende en welwillende partner. De rest met het doen met nevenwerkzaamheden in het onderwijs, als trambestuurder, of anderszins.

Alle bijkomende inkomsten zijn leuk en belangrijk, maar het liefst heeft een auteur een redelijk inkomen uit het schrijfwerk alleen. Er valt immers niet goed te plannen op het winnen van een prijs of het treffen van een rijke partner in de kringloopwinkel.

De financiële bron, de inkomsten uit verkopen, uitleningen en boek-gerelateerde optredens, die zouden omhoog moeten. Daartoe zouden we natuurlijk betere (of belangrijker: beter verkopende) boeken kunnen schrijven. Daarmee zijn wij beter af, en hebben collega's die het laten slabakken het nakijken.

De vergoedingen voor het uitlenen via schoolbibliotheken zijn onlangs aanzienlijk beter geregeld. Hogere tarieven voor optredens is voor een enkeling met sterrenstatus wel te regelen, maar voor de grote groep zit het er niet echt in.

Maar wat dan? Door de boekverkoop in zijn geheel te stimuleren? Tegen een hogere verkoopprijs dan maar? Of door een hoger aandeel in die prijs?

De leesoffensieven spoelen in golven over ons land. En niet helemaal ten onrechte. Er is sprake van een leescrisis, als gevolg van maatschappelijke veranderingen, technologische vooruitgang, en gedonder in het onderwijs. We zouden graag willen dat er meer gelezen wordt (en dan vooral onze boeken), maar of de markt snel groter wordt is maar zeer de vraag. En hogere verkoopprijzen? Er is net met enig succes een actie gevoerd tegen het verhogen van de BTW-tarieven op boeken. Hogere BTW-tarieven zouden tot lagere verkopen leiden. Een hogere boekenprijs dus ook.

Toch zouden we daar wel voor willen pleiten, een opslag op de boekenprijs, al was het maar een halve euro, enkel en alleen voor de makers, zonder dat anderen daar onbedoelde vruchten van plukken. Dat moet met een goede marketingcampagne positief te labelen zijn. En anders? Anders wordt het tijd voor alle anderen in de branche om in te schikken. De cao-lonen en bedrijfswinsten worden verkregen door het werk van de makers commercieel uit te nutten.

En daarbij kijken makers voor verbetering van hun inkomenspositie ook naar de uitgevers. De grootste pijn zit dan bij de boeken die gemaakt worden door schrijvers en illustratoren gezamenlijk. Waar tot een jaar of 15 terug (??) de schrijver 10% van de verkoopprijs (ex BTW) mocht incasseren en de illustrator afzonderlijk factureerde, moeten schrijvers en illustratoren het nu gezamenlijk met die 10% doen. Nu: geen €1,50 maar €0,75 per boek! Het was al geen vetpot, maar nu is Schraalhans de keukenmeester. De afzonderlijke kosten die de illustrator ooit factureerde worden nu op de een of andere manier gedeeld door andere belanghebbenden. De uitgevers, de drukkers, de agenten, door alles en iedereen behalve de makers.

Tot nog toe hebben de uitgevers pertinent geweigerd om collectieve afspraken te maken over een substantieel betere honorering voor illustratoren en schrijvers. Begrijpelijk, want ze zouden er zelf (samen met hun toeleveranciers en wellicht ook de consumenten) iets voor moeten inleveren, en dat willen ze niet. Hun hemd is nader dan de rok. Maar zonder rok staan ze in hun blote kont. Zonder makers heb je geen boeken. Behalve dan wat door AI of ijdeltuiten gegenereerde onzin.

Of moeten we gewoon accepteren dat de meeste schrijvers en illustratoren werken om des keizers baard, als welwillende hobbyisten? Hobbyisten waar de professionele uitgevers, boekpromotoren, verkopers en leesbevorderaars van profiteren?

2 januari 2025

Aby Hartog, Angelo Vergeer, Suzanne Wouda & Wilma Degeling zijn kinderboekenmakers

Ingezonden reactie van Susanne Diependaal:

Er is niet pertinent geweigerd; er is een grens aangegeven en die zit ongeveer op de lijn van het Modelcontract voor volwassenen, een contract dat niet lang geleden is aangepast en dat wordt gezien als billijk en redelijk. Sterker nog, er is dus heel wat meebewogen in alle vragen en voorwaarden, en we hebben zelfs calculaties gemaakt om voor te rekenen hoe verdienmodellen per titel zitten. Blijkbaar hebben we niet genoeg meebewogen op grote lijnen. Voor ons is echter een onderhandeling samen discussiëren en tot een compromis komen. Dat wij in de ogen van de Auteursbond niet voldoende water bij de wijn hebben gedaan, is niet hetzelfde als helemaal geen water bij de wijn doen.

Auteurs en illustratoren delen al heel lang de opbrengsten en dat vinden we als uitgevers niet meer dan fair. Auteursrechtelijk heeft iedere maker recht op een billijke vergoeding, zowel de tekstschrijver(s) als de illustrator(en). Ja, de tekst is van de hand van de auteur, maar de illustrator geeft smoel en kleur aan een boek. Het is niet zelden voorgekomen dat er juist op de naam van de illustrator interesse van boekhandelaren en kopers/lezers is. Dat illustratoren dan nu niet zouden mogen meedelen, vinden we een pijnlijk verzoek. Het Modelcontract bestaat uit lange onderhandelingen tussen alle partijen, waarbij elke partij voor zichzelf vecht, maar het is geenszins de bedoeling een van de andere partijen buiten schot te zetten. Het huidige Modelcontract bestaat al vele jaren. Daarvoor was er ook een Modelcontract maar lagen de minimum royaltystaffels niet vast en werd zo een verdeling gevonden tussen tekstschrijver en illustrator. We vinden het belangrijk dat ook illustratoren die vaak een langjarige twee-eenheid vormen met de tekstauteur, kunnen meedelen in de opbrengsten, zeker als een boek een bestseller wordt.

Het idee dat het geld bij uitgevers wel tegen de plinten klotst en bij makers niet, is een ultiem misverstand in deze tijd. Onderzoek van KVB Boekwerk laat ook zien dat slechts een beperkt aantal auteurs echt aan hun boeken kunnen verdienen. Dat is een wrange werkelijkheid. Maar uitgevers willen heel graag breed blijven uitgeven. De WKU-delegatie heeft stappen gezet die op sommige plekken voor makers zelfs beter uitpakken dan in het Modelcontract voor volwassen fictie, en dat in een markt die veel kleiner, duurder en uitdagender is dan die van volwassen boeken.

Hoe dan ook, bij ons staat de deur altijd open (grenzen aangeven is niet hetzelfde als de deur dicht doen) en we kijken ernaar uit om de onderhandeling voort te zetten.

29 januari 2025